Nodyn cyfarfod

Teitl y cyfarfod:	**Is-grŵp Fforwm Rheoli Tir Cymru ar Lygredd Amaethyddol**				
Dyddiad y cyfarfod:	12 Awst 2019	Amser:	10.00	Lleoliad:	Swyddfeydd Llywodraeth Cymru Rhodfa Padarn Llanbadarn Fawr Aberystwyth SY23 3UR
Yn bresennol:	Bob Vaughan (Cyfoeth Naturiol Cymru a Chadeirydd) Dennis Matheson (Cymdeithas y Ffermwyr Tenant) Creighton Harvey (Ffederasiwn Pysgotwyr Sir Gaerfyrddin) Bernard Griffiths (Undeb Amaethwyr Cymru) Marc Williams (Cyfoeth Naturiol Cymru) Andrew Chambers (Llywodraeth Cymru) Ceri Davies (Undeb Amaethwyr Cymru) Steven Bradley (Dŵr Cymru) Jamie McCoy (AHDB) (eitemau 1 i 8) Rachel Lewis-Davies (NFU Cymru) Sara Jenkins (Menter a Busnes) Arfon Williams (Y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar) James Ruggeri (Hybu Cig Cymru) Nichola Salter (Cyfoeth Naturiol Cymru) Geri Mills (Cyfoeth Naturiol Cymru)				
Trwy Skype:	Lorna Davis (NFU Cymru) (eitemau 1 i 4)				
Ymddiheuriadau:	Zoe Henderson (Aelod Bwrdd Cyfoeth Naturiol Cymru a Chadeirydd) Liz Franks (Hafren Dyfrdwy) Ryan Davies (Llywodraeth Cymru) Meinir Wigley (Cyfoeth Naturiol Cymru)				

Rhif yr eitem:	**Eitem**
1.	**Cyrraedd a the/coffi**
2.	**Croeso ac ymddiheuriadau** Croesawodd Bob Vaughan bawb i'r cyfarfod a nodwyd yr ymddiheuriadau fel y'u cyflwynwyd.

3. Y diweddaraf ar y dull gwirfoddol o reoli maethynnau *(Lorna Davis, NFU Cymru)*

Ymunodd Lorna Davies â'r cyfarfod trwy Skype er mwyn rhoi'r diweddaraf ar gyfathrebu a ffocws y prosiect wrth symud ymlaen.

Cynhaliodd y grŵp gorchwyl a gorffen ansawdd dŵr weithdy ar 20 Mai 2019 a ganolbwyntiodd ar ddiffinio canlyniadau a'r pethau y gellir eu cyflawni. Roedd y gweithdy wedi datblygu dealltwriaeth ar y cyd a gwerthusiad o risgiau.

Mae prosiect y dull gwirfoddol yn parhau i annog rheolwyr tir i gymryd cyfrifoldeb dros effaith eu gweithgareddau ac i fonitro, rheoli ac adrodd ar eu gweithgareddau. Mae'r dull tystiolaeth yn cyd-fynd â'r gwaith o ddatblygu cynlluniau sicrwydd a chydnabyddiaeth a enillir. Gwnaed gwaith ymgysylltu sylweddol yn ystod y misoedd diweddar mewn sioeau amaethyddol ledled Cymru, ac mae Penfro, Ynys Môn, Dinbych, y Fflint a Brynbuga ar y gweill yn ystod y misoedd nesaf.

Caiff y digwyddiadau ymgysylltu eu hybu gan fodel sy'n rhoi cyfle i bobl ystyried risg ac ansawdd dŵr wrth ystyried manteision a chyfleoedd ar eu ffermydd eu hunain.

Esboniodd Lorna fod gwaith yn dechrau ar ddrafftio safon dŵr yn dilyn digwyddiad a gynhaliwyd gan yr NFU yn y Sioe Frenhinol Cymru a gynhaliwyd yn ddiweddar. Cefnogwyd y digwyddiad gan Zoe Henderson (Cyfoeth Naturiol Cymru), Tim Render (Llywodraeth Cymru) a Paul Williams, sy'n ffermwr o ogledd Cymru. Cyhoeddir datganiad i'r wasg cyn bo hir.

O ran casglu data, esboniodd Lorna y rhoddwyd gwybodaeth iddi ynghylch cynllun gwarchod dŵr gan Cyfoeth Naturiol Cymru a roddodd becynnau arbrofi dŵr i ffermwyr. Caiff canlyniadau'r arbrawf eu bwydo i mewn i raglen gwyddoniaeth dinasyddion. Cafodd Lorna drafodaethau â'r rhaglen ynghylch cyfrinachedd gwybodaeth o dan y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data.

Mae gwaith ymgysylltu ynghylch safonau gwarant ffermydd, FWAG a FWAL yn parhau.

Nododd Creighton Harvey drafodaeth a ddigwyddodd rhyngddo ef a Lorna yn ystod Sioe Frenhinol Cymru. Roedd y drafodaeth wedi canolbwyntio ar angen i'r rheoleiddiwr, sef Cyfoeth Naturiol Cymru, esbonio opsiynau i ffermwyr o ran camau gorfodi ac adrodd. Teimlwyd y gellid lleddfu'r ofn hunanadrodd pe câi hyn ei esbonio i'r diwydiant, a byddai hefyd yn helpu Cyfoeth Naturiol Cymru i ddatblygu dull cyson o weithio ledled Cymru.

Cadarnhaodd Nichola Salter y byddai'n gweithio gyda'r tîm gwelliant parhaus o fewn ei rôl newydd gyda Cyfoeth Naturiol Cymru i adolygu a datblygu cysondeb ar gyfer gwaith gorfodi rheoliadol ledled Cymru.

Caiff hyn ei ddatblygu'n gyflym a'i adrodd yn ôl i gyfarfodydd y grŵp yn y dyfodol.

Mewn ymateb i bryderon a godwyd ynghylch ymgysylltu â phob ffermwr yng Nghymru, cadarnhaodd Lorna fod y prosiect yn estyn allan ledled Cymru trwy aelodaeth o Undeb Cenedlaethol yr Amaethwyr / Undeb Amaethwyr Cymru a chyfleoedd am wybodaeth leol. Cadarnhaodd Lorna fod yr holl adborth a gafwyd yn y digwyddiadau ymgysylltu yn cael ei gofnodi, gan gynnwys rhestr o ffermwyr sydd wedi mynegi diddordeb mewn arbrofi ansawdd dŵr ac sydd wedi cynnig teithiau cerdded o gwmpas eu fferm.

PG 1 Awst: Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn ystyried cyhoeddi'r papur a ysgrifennwyd ar ran y Fforwm Rheoli Tir, a gyflwynwyd yng nghyfarfod Bwrdd Cyfoeth Naturiol Cymru ym mis Mai 2019, i'w rannu â'r is-grŵp er gwybodaeth (Bob Vaughan / Marc Williams).

PG 2 Awst: Trafodaeth i'w chynnal ar sut y gellir defnyddio'r model ansawdd dŵr yn y sioeau teithiol ffermio cynaliadwy a gynhelir gan Menter a Busnes (Sara Jenkins / Lorna Davies).

4. Y diweddaraf ar y rheoliadau amaethyddol *(Andrew Chambers / Spencer Conlon, Llywodraeth Cymru)*

Cadarnhaodd Andrew Chambers y cynhaliwyd cyfarfod ar 16 Gorffennaf i drafod yr asesiad o'r effaith reoleiddiol sydd wrthi'n cael ei ddatblygu, gan nodi pryderon ar y drafft a ddatblygwyd gan y Gwasanaeth Datblygu a Chynghori Amaethyddol. Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno sylwadau a phryderon i'r Gweinidog eu hystyried yw 10 Medi.

PG3 Awst: Cyfeiriad e-bost ar gyfer adborth i'w ddosbarthu i'r grŵp (Marc Williams).
SLMEnquiries@llyw.cymru neu SLMEnquiries@gov.wales

PG4 Awst: Dyddiad ar gyfer cyfarfod nesaf y grŵp i'w bennu cyn dyddiad cau y 10 Medi a'i gyhoeddi i aelodau'r grŵp(Andrew Chambers).

5. Holiadur gwerthoedd sy'n cael eu rhannu a'u herio *(Bob Vaughan, Cyfoeth Naturiol Cymru)*

Cadarnhaodd Bob Vaughan fod Cyfoeth Naturiol Cymru wrthi'n cynnal prosiect ymchwil trwy gontractwyr a cheisiodd gydweithrediad y grŵp.

PG5 Awst: Gwybodaeth ar y prosiect a llwybrau ymgysylltu i'w rhannu â'r grŵp i'w rhaeadru'n ehangach (Bob Vaughan / Marc Williams).

6. Problemau cynllunio – trafod a datblygu cynllun i ddeall y problemau

a sut i fynd i'r afael â nhw gydag awdurdodau lleol *(Creighton Harvey, Ffederasiwn Pysgotwyr Sir Gaerfyrddin / pawb)*

Cyflwynodd Creighton Harvey y ddogfen grynodeb a ddosbarthwyd i aelodau'r fforwm cyn y cyfarfod.

Cadarnhaodd Rachel Lewis-Davies y cynhaliwyd cyfarfod o'r Gweithgor Amaethyddiaeth Ddwys ar 7 Awst, pan gytunwyd i ddatblygu protocol er mwyn sicrhau'r gwaith o ddatblygu cydlyniant rhwng awdurdodau lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru. Heriwyd y gweithgor gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu Nodyn Cyngor Technegol (TAN) ar gyfer amaethyddiaeth ddwys. Nodwyd bod yr amserlen ar gyfer datblygu'r TAN newydd yn heriol. Yn ogystal â hynny, cadarnhaodd Rachel fod nifer yr awdurdodau lleol a oedd yn bresennol yn isel.

Daeth y cadeirydd â'r drafodaeth i derfyn gydag argymhelliad, a gytunwyd, y dylai'r fforwm ysgrifennu at y Gweithgor Amaethyddiaeth Ddwys i godi'r pryderon a nodwyd yn y papur a gyflwynwyd. Diben y llythyr oedd tynnu sylw at angen i bob adran gynllunio mewn awdurdodau lleol ymwneud â'r fforwm ac i ddatblygu proses y ceisiadau cynllunio er mwyn cydnabod yr heriau yn sgil y gofynion rheoli slyri (mis Ionawr 2020), gan greu system gynllunio sy'n galluogi.

PG6 Awst: Fforwm i ddarparu adborth. Bydd y cadeirydd yn ysgrifennu at gadeirydd y Gweithgor Amaethyddiaeth Ddwys, gan nodi'r adborth a godwyd gan aelodau'r fforwm a nodi'r pryderon a godwyd yn y papur a gyflwynwyd (pawb/cadeirydd).

PG7 Awst: Bydd aelodau fforwm Cyfoeth Naturiol Cymru'n cysylltu â Jackie Walters, cynrychiolydd Cyfoeth Naturiol Cymru, yn y cyfarfod ar 7 Awst er mwyn cynnig cymorth polisi ac ymgysylltiad(Nichola Salter, (Cyfoeth Naturiol Cymru).

7. Heriau o ran arloesedd *(Bob Vaughan / Marc Williams, Cyfoeth Naturiol Cymru)*

Yn dilyn y sesiwn arloesedd a arweiniwyd gan Gareth Browning (Llywodraeth Cymru), roedd Bob Vaughan a Marc Williams wedi datblygu rhestr ddechreuol o 16 o heriau, gan awgrymu y dylai'r grŵp ddethol hyd at dair her. Yna, gellid cyflwyno'r heriau hyn i Lywodraeth Cymru er mwyn ceisio cyllid i gontractwyr i weithio gyda Cyfoeth Naturiol Cymru, er mwyn ystyried a datblygu ymatebion i'r heriau hyn.

PG8 Awst: Datblygu briff esboniadol i'w rannu ag Undeb Cenedlaethol yr Amaethwyr / Undeb Amaethwyr Cymru i geisio rhestr o heriau (Bob Vaughan).

PG9 Awst: Bydd y grŵp yn ystyried heriau ac yn darparu adborth i'r fforwm (pawb).

PG10 Awst: Trefnu cyfarfod pellach er mwyn trafod yr heriau a nodwyd a chadarnhau'r camau nesaf o ran ceisio cyllid gan Lywodraeth Cymru (Marc Williams, Cyfoeth Naturiol Cymru).

8. Y diweddaraf ar y prosiect llaeth (*Nichola Salter, Cyfoeth Naturiol Cymru*)

Cadarnhaodd Nicola ei bod yn darparu cymorth dros yr haf yn lle Matt Lowe, sydd ar wyliau ar hyn o bryd.

Mae'r swyddogion llaeth wedi cynnal 400 a mwy o ymweliadau â ffermydd llaeth ac mae ysgrifennu adroddiadau'n flaenoriaeth allweddol wrth symud ymlaen. Bydd y gwaith o lanlwytho'r wybodaeth i'r gronfa ddata'n cael ei oedi nes bod yr adroddiadau sy'n weddill wedi'u cwblhau a'u hanfon at y tirfeddianwyr. Nodwyd bod y broses ddiweddar o ad-drefnu'r staff, o dan brosiect Cynllunio'r Sefydliad, wedi peri heriau o ran adnoddau yn y tîm. Disgwylir i'r broses o recriwtio rheolwr y prosiect ddod i derfyn yn fuan a chynhelir cyfweliadau ar gyfer y pedwar swyddog llaeth newydd ym mis Medi. Ar hyn o bryd, ariennir y prosiect tan 20 Mehefin 2020.

Mae data wrthi'n cael ei gasglu a bydd Sarah Hetherington yn ymgysylltu ag ystadegydd ar ôl iddi ddychwelyd o'i gwyliau er mwyn sicrhau ansawdd y data cyn ei gyhoeddi i'r grŵp.

Cadarnhaodd Marc Williams mai un o gamau gweithredu'r cyfarfod blaenorol oedd datblygu cylchlythyr ac awgrymwyd y gellid cynnwys y prosiect llaeth ynddo.

PG 11 Awst: Rhannu'r data â'r grŵp cyn y dyddiad cau ar 10 Medi ar gyfer cyflwyno sylwadau i'r Gweinidog (Bob Vaughan).

PG 12 Awst: Paratoi nodyn briffio ar y prosiect ffermydd llaeth ar gyfer Sioe Frenhinol Cymru i'w rannu â'r grŵp (Marc Williams).

PG 13 Awst: Rhannu cylchlythyr drafft â'r grŵp ar gyfer sylwadau cyn ei gyhoeddi a'i ddosbarthu'n eang o fewn y diwydiant cyn gynted â phosibl (Marc Williams).

9. Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol *(Bob Vaughan / Marc Williams, Cyfoeth Naturiol Cymru)*

Cadarnhaodd Marc Williams fod Nicola Taylor, Cyfoeth Naturiol Cymru, wedi paratoi briff ysgrifenedig i'r grŵp. Disgwylir cyhoeddi fersiwn dros dro o Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2 ym mis Rhagfyr 2019. Nododd Cyfoeth Naturiol Cymru ei fod yn dymuno gwella'r cydlyniant â rhanddeiliaid ar gyfer yr ail adroddiad a bydd yn trefnu gweminarau.
Gofynnwyd i'r grŵp ystyried meysydd canlynol y bwlch mewn tystiolaeth:

1. Ffermdir caeedig
2. Priddoedd a'r defnydd o dir

PG 14 Awst: Rhannu briff â'r grŵp a darparu cyfeiriad e-bost ar gyfer adborth, ynghyd â rhestr lawn o'r ecosystemau a asesir o dan yr Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Marc Williams).

PG 15 Awst: Bydd Nicola Taylor yn mynychu cyfarfod nesaf y fforwm er mwyn trafod opsiynau ymgysylltu'r fforwm(Geri Mills / Nicola Taylor).

10. Rhaglen Gyflenwi Cyswllt Ffermio ar Lygredd Amaethyddol *(Sara Jenkins, Menter a Busnes)*

Cadarnhaodd Sara fod yr ymgyrch ffermio cynaliadwy genedlaethol yn parhau a bod chwe digwyddiad pellach wedi'u trefnu ledled Cymru. Bydd y digwyddiadau'n debyg i'r rheiny a gynhaliwyd y llynedd. Bydd angen i ffermwyr fynychu'r digwyddiad er mwyn gwneud cais am y Grant Cynhyrchu Cynaliadwy.

Cynhaliwyd clinigau seilwaith a glaswelltir a phridd yn llwyddiannus a chaiff y niferoedd terfynol eu rhannu â'r fforwm. Bwriad y clinigau hyn yw darparu rhagarweiniad i'r cyngor sydd ar gael gan Cyswllt Ffermio.

Mae ffermwyr yn parhau i gael eu hannog i fanteisio ar y gwasanaeth cynghori er mwyn datblygu Cynlluniau Rheoli Maethynnau.

Hyfforddiant – mae'r cyfnod ar gyfer cyflwyno ceisiadau am hyfforddiant yn dechrau eto ym mis Medi.

Nododd y fforwm yr adborth gan y wasg ar Cyfoeth Naturiol Cymru yn dilyn y datganiad i'r wasg gan Cyswllt Ffermio ar gyrff dŵr a dargedir. Nod y datganiad i'r wasg oedd darparu gwybodaeth i ffermwyr ynglŷn â'r gwasanaethau sydd ar gael gan Cyswllt Ffermio. Mae Cyswllt Ffermio'n ymddiheuro am yr agweddau negyddol a roddwyd ar y datganiad i'r wasg gan y BBC.

Digwyddiadau cyrff dŵr wedi'u targedu: cynhaliwyd pedwar digwyddiad hyd yn hyn ac mae wyth yn rhagor i'w trefnu. Bu problemau ynghylch eu rhestr o ffermydd mewn dalgylchoedd eto eleni ac maent yn dibynnu ar undebau ffermwyr a Cyfoeth Naturiol Cymru i hyrwyddo'r digwyddiadau a chyhoeddi'r wybodaeth i dirfeddianwyr. Mae rhaglen Ffermio S4C wedi mynegi diddordeb mewn mynychu digwyddiad. Awgrymodd Sarah y dylid ymestyn y gwahoddiad i ddigwyddiad arall a fydd yn cynnwys prosiect y dull gwirfoddol o reoli maethynnau. Cytunodd y fforwm a bydd Sara'n cysylltu â thîm rhaglen Ffermio S4C.

PG Awst 16: Cyhoeddi nifer terfynol y mynychwyr i'r clinigau seilwaith

a glaswelltir a phridd i'r is-grŵp (Sara Jenkins).

PG 17 Awst: Cyhoeddi dyddiadau'r digwyddiadau corff dŵr yn y dyfodol i aelodau'r fforwm i'w cyhoeddi'n ehangach (Sara Jenkins).

PG 18 Awst: Gwahodd rhaglen Ffermio S4C i ddigwyddiadau ehangach Fforwm Rheoli Tir Cymru (Sara Jenkins).

11. Trefniadau ar gyfer cyfarfodydd o'r is-grŵp yn y dyfodol

(Marc Williams / Geri Mills, Cyfoeth Naturiol Cymru)

Cadarnhawyd dyddiadau a lleoliadau'r cyfarfodydd nesaf yn 2019. Awgrymwyd ymweld â Gwastadeddau Gwent yn ystod 2020.

PG 19 Awst: Datblygu dyddiadau 2020 a'u rhannu â gweddill y grŵp (Geri Mills).

PG 20 Awst: Bydd aelodau'r grŵp yn blaenyrru unrhyw awgrymiadau o ran ymweliadau safle yn ystod 2020 at Marc Williams / Geri Mills (holl aelodau'r fforwm).

12. Cofnodion o'r cyfarfod ar 8 Gorffennaf a phwyntiau gweithredu nad ydynt wedi derbyn sylw *(Marc Williams, Cyfoeth Naturiol Cymru)*

Cadarnhawyd bod cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 8 Gorffennaf yn gofnod gwir a chywir o'r cyfarfod heb unrhyw ddiwygiadau.

PG 21 Awst: Lanlwytho cofnodion cyfarfod mis Gorffennaf i wefan Cyfoeth Naturiol Cymru (Geri Mills).

Y diweddaraf ar gamau gweithredu cyfarfod mis Gorffennaf:

PG3 Gorffennaf: Cyflawnwyd
PG4 Gorffennaf: Bydd Marc Williams yn mynd ar drywydd hwn ac yn rhoi diweddariad.
PG5 Gorffennaf: Cyflawnwyd
PG5 Gorffennaf: Cyflawnwyd
PG7 Gorffennaf: Cyflawnwyd
PG8 Gorffennaf: Bydd aelodau'r fforwm yn adolygu ac yn diweddaru'r holl gamau gweithredu sydd heb eu cyflawni (pawb).
PG9 Gorffennaf: Bydd Marc Williams yn rhannu dyddiadau gan Nichola Taylor ar gyfer gweithdai ar y Datganiadau Ardal.

13. Y diweddaraf ar weithgareddau perthnasol yn y dyddiadur *(pawb)*

Cadarnhaodd Steven Bradley y bydd Dŵr Cymru'n cynnal ei Gynhadledd TarddLe ar 1 Hydref. Mae croeso i aelodau'r fforwm sy'n dymuno mynychu gysylltu â Steven yn uniongyrchol.
PG 22 Awst: Aelodau'r fforwm sy'n dymuno mynychu'r gynhadledd i

gysylltu â Steven Bradley (pawb).

14. **Unrhyw fater arall *(pawb)***

Adolygiad yn 2020 o'r Cynlluniau Rheoli Basn Afon – cadarnhawyd y bydd y grŵp yn ymwneud â'r adolygiad a ddisgwylir yn 2020.

Cadarnhaodd Steven Bradley y bydd Dŵr Cymru'n lansio ei Gynllun Gwaredu Plaladdwyr ar 13 Awst a bydd yn rhannu mwy o wybodaeth i'w rhaeadru i'r grŵp.

PG 23 Awst: Bydd mwy o wybodaeth am y cynllun yn cael ei rhannu ag aelodau'r fforwm (Steven Bradley).

15. **Diwedd**